

CZU 271.2(498.3)

MĂNĂSTIREA PUTNA

PUTNA MONASTERY

Abstract: *This article examines Putna Monastery, founded by Ștefan the Great, highlighting its historical, cultural, and spiritual significance, its role as a princely necropolis, and the heritage value of its museum collections. The 2024 Romfilatelia stamp issue honoring the monastery and its Byzantine-Romanian traditions is also discussed.*

Keywords: *Putna Monastery, Ștefan the Great, cultural heritage, princely necropolis, stamp issue, Romanian medieval history*

Anul acesta se împlinesc 520 de ani de la trecerea în veșnicie a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, domnul Moldovei (1457-1504).

Este un bun prilej să ne amintim de o ctitorie importantă a domnitorului – **Mănăstirea Putna.**

Această mănăstire, cu hramul Adormirii Maicii Domnului, este un lăcaș monahal creștin ortodox, important centru cultural, religios și artistic. Mănăstirea se află la 33 de km de orașul Rădăuți, în jud. Suceava.

Potrivit vechilor cronici moldovenești, zidirea mănăstirii, ctitorie a lui Ștefan cel Mare, al cărui mormânt se află aici, a început în anul 1466 și s-a terminat în 1469. Sfințirea ei a avut loc la 3 septembrie 1469.

Fig. 1 Mănăstirea Putna

Dar biserica mănăstirii a fost devastată de oștile de cazaci ale lui Timuș Hmelnițki în anul 1653. Lucrările de reconstruire au fost începute de voievodul Vasile Lupu în 1653, continuate de Gheorghe Ștefan (1653-1658) și terminate sub domnia lui Eustație

Dabija, în 1662.

Mănăstirea a fost restaurată în perioada anilor 1756-1760, prin grija mitropolitului Iacob Putneanu, și în anul 1902 s-a refăcut acoperișul după planurile arhitectului Karl Romstorfel și mai recent a fost restaurată în perioada anilor 1961-1975.

În anul 1871, cu ocazia *sărbătorilor de la Putna*, a fost supranumită *Ierusalimul Neamului Românesc* de către Mihail Eminescu.

Intrarea în incinta mănăstirii se face pe sub arcul boltit al unui turn, pe a cărui fațadă estică se află stema Moldovei datată 1471. În perioada domnitorului Constantin Racoviță, pe fațada de vest a turnului apar reunite stemele Moldovei și ale Țării Românești.

Pe latura sudică a mănăstirii se află *Casa Domnească*, ridicată în perioada anilor 1982-1988, pe temeliiile celei vechi, distrusă de Habsburgi.

Singura clădire rămasă din vremea lui Ștefan cel Mare este *Turnul Tezaurului*, teminat în anul 1481. Domnitorul aici adăpostea, în vremuri tulburi, odoarele acestui sfânt lăcaș.

Fig. 2 Biserica Mănăstirii Putna

La exterior, biserica este încinsă cu un brâu răsucit în torsadă, simbolizând Preasfânta Treime, motiv ce se regăsește și în ornamentația interioară.

Pictura interioară și exterioară originală a bisericii s-a pierdut, fiind devastată de cazacii lui Timuș Hmelnițki în 1653.

Actuala pictură interioară, de inspirație bizantină, datează din perioada de după 2001, fiind executată de frații Mihai și Gavriil Moroșan, cei care pictaseră și paraclisul mănăstirii în perioada anilor 1979-1983. Ștefan cel Mare a făcut numeroase danii **Mănăstirii Putna** și la 2 februarie 1503, simțindu-și sfârșitul apropiat, a emis un hrisov cu semnificații testamentare, în care sunt cuprinse toate privilegiile **Mănăstirii Putna**.

O mare urgie s-a abătut asupra Moldovei când, la 7 mai 1775, cu acordul Porții Otomane, Imperiul Habsburgic răpește Bucovina. În 1783, sub împăratul Iosif al II-lea, sunt expropriate și desființate toate schiturile și mănăstirile din Bucovina, cu excepția Putnei, Suceviței și Dragomirnei.

Mănăstirea Putna a fost destinată a fi necropolă domnească de către ctitorul ei.

În anul 1477, în spațiul destinat gropnițelor din biserică, a fost înmormântată a doua soție a lui Ștefan cel Mare, doamna Maria de Mangop. Tot în acest spațiu al gropnițelor, au mai fost înmormântați mitropolitul Teoctist I (1478) și frații Bogdan (1479) și Petru (1480), ambii fii ai lui Ștefan cel Mare.

Seria de înmormântări voievodale a continuat cu doamna Maria Voichița, a treia soție a ctitorului, la 1511. Fiica lui Ștefan cel Mare, Maria Cneajna a fost și ea înmormântată în anul 1518, lângă fratele ei Bogdan al III-lea.

Fig. 3 Clădirea care adăpostește colecția muzeală a Mănăstirii Putna.

În incinta sfintei mănăstiri este amenajat un muzeu în care sunt expuse obiecte, alcătuind o colecție valoroasă, multe dintre ele de la Ștefan cel Mare.

Printre piesele de mare prestigiu se numără celebrul *Evangheliar de la Humor* (datând din 1487), *Clopotul Blagoveștenie*, dăruit de Ștefan cel Mare în anul 1490, broderii din 1481, patrafirul din 1504, epitaful din 1490 și acoperământul de mormânt al Mariei de Mangop din 1477, care înfățișează portretul acestia.

Fig. 4 Mărcile poștale cu valoarea nominală de 2 și 5 lei

Dintre icoanele de la **Mănăstirea Putna** se remarcă Icoana Maicii Domnului cu Pruncul, făcătoare de minuni, care a fost adusă în Moldova din Constantinopol de Maria de Mangop în anul 1472.

La 2 ianuarie 2005, a luat ființă Centrul de Cercetare și Documentare *Ștefan cel Mare* al Sfintei Mănăstiri Putna. Centrul are o bibliotecă proprie și publică *Revista Analele Putnei*, care conține studii și articole¹.

Este demn de remarcat faptul că **Romfilatelia** a onorat această comemorare a 520 de ani de la trecerea în veșnicie a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare cu o emisiune filatelică specială, care marchează un important moment istoric pentru credința neamului românesc.

Fig. 5 Mărcile poștale cu valoarea nominală de 6 și 22 lei

Romfilatelia a introdus în circulație pe data de 12 august 2024 o emisiune filatelică cu titlul **Muzeele spiritualității. Mănăstirea Putna**. Emisiunea este compusă din patru mărci poștale și un plic „prima zi”.

Mărcile poștale ale emisiunii reproduc în imaginile lor patru exponate de mare valoare :

- Marca poștală cu valoarea nominală de **2 lei** redă **Coroana lui Ștefan cel Mare**, reconstituită după imaginea din Tetraevangelul de la Humor (1473) și după tabloul votiv de la Voroneț (circa 1492).

- **Acoperământul de mormânt al Mariei de Mangop (1477)** este redat pe timbrul cu valoarea nominală de **5 lei**, care constituie o broderie de tradiție bizantină în Evul Mediu românesc și este lucrată cu fir de argint aurit și mătase.

Un vechi portret în mărime naturală din România și singura piesă cunoscută care adună laolaltă toate însemnele de putere ale Imperiului Bizantin.

- **Cădelnița dăruită de Ștefan cel Mare la 12 aprilie 1470** este prezentată pe timbrul cu valoarea nominală de **6 lei**. Este cea mai veche piesă de argintărie a Mănăstirii Putna, oferită drept mulțumire lui Dumnezeu la împlinirea a 13 ani de domnie. A fost confecționată după un model răspândit în epocă.

Pe piciorul cădelniței sunt gravate stema Moldovei și, pentru prima dată,

stema dinastică a lui Ștefan cel Mare. Pentru importanța simbolică, această cădelniță a fost expusă la muzee din Paris, Geneva, Stockolm, Göteborg și Londra în perioada anilor 1925 și 1971. Cădelnița cântărește 2,5 kg. și este executată din argint aurit.

Fig. 6. Plicul emisiunii filatelice obliterated cu ștampila „prima zi” – 12 august 2024

- **Ferecătura din 1487 a Tetraevanghelului scris de Nicodim** este redată pe timbrul cu valoarea nominală de **22 de lei**.

Piesa este confecționată din argint aurit și pietre semiprețioase, care împodobesc manuscrisul realizat de ieromonahul Nicodim la Putna în 1473, pentru Mănăstirea Umor, dăruită de Ștefan cel Mare.

În acest manuscris, scena votivă cuprinde portretul în miniatură al lui Ștefan cel Mare, considerat drept cel mai apropiat de chipul real al voievodului, care este fără barbă.

Prezentat, în postura unui donator smerit, în genunchi, Ștefan cel Mare oferă Domnului Iisus Hristos și Fecioarei Maria însuși Tetraevanghelul. Imaginea de pe **plicul „prima zi”** reproduce scena votivă din Tetraevanghelul din 1473 și este echipat cu timbrele emisiunii.

Plicul este numerotat și obliterated cu ștampila „prima zi” – 12.08. 2024².

Este demn de remarcat că **Romfilatelia** a onorat cum se cuvine acest moment important din istoria noastră legată de **Mănăstirea Putna**, drept pentru care merită toate felicitările noastre.

31 decembrie 2024

² Broșura Romfilatelia cu date tehnice, legată de această emisiune filatelică.